

Stukken voor de Redactie te zenden vóór den 15en der maand aan G. D. DUURSMA. Achter de Hoven 114 bis. LEEWARDEN.	Redactie: G. D. DUURSMA. J. M. VAN DEN HOUTEN. Girorekening No. 133660 • JUTPHAAS	Alle correspondentie te richten aan het Secretariaat Adres Mej. J. J. E. V. D. THOORN, Amalia van Solmsstraat 80. DEN HAAG.
Bestuur: CHR. DE RINGH. Voorzitter, Hilversum, Nieuweg 73; Mej. J. J. E. v. d. THOORN. Secretaresse, den Haag; J. CASTEELLEN. Penningmeester (tijdelijk). Jutphaas, Prinses Julianaweg 341; G. D. DUURSMA, Leeuwarden, Achter de Hoven 114 bis; J. M. VAN DEN HOUTEN, Rotterdam, Mathenesserlaan 364.		

ANDENEA KUEHNRIKHII Fric & Krzlg. sp.n.

K. Kreuzinger, Eger im Egerland, C.S.R.

Plant bodys solitary, globose till short cylindric, with long turnip-roots; epidermis smooth, greyish-green. (9-) 11 (-14) vertical ribs. Areoles oval, with 9 (-11) brown radial spines; 1 pitch-dark "S"-formed central spine. Flowers orange to light ochre-coloured with white throat; stigma light-green. Fruit egg-shaped, dark brown-violet. Seeds globose, smooth, blackish grey-brown. - Native country: Argentina, Prov. Salta, at 5000 m above sealevel.

Corps simples, globuleux a allongees, a racines tubereuses longues; epiderme mat, gris-verdatre. (9-) 11 (-14) cotes verticales, Areoles ovales avec 9 (-11) aiguillons lateraux bruns; 1 aguillon central noir-jais courbe en "S". Fleurs orange a jaune d'ocre clair a gorge blanche; stigmates vert-clair. Fruit oviforme, brun-violette fonce. Graines globuleuses, mattes, brun-gris noiratre. - Origine: Argentine, Prov. Salta, a 5000 m d'altitude.

*Koerper einzeln, kugelig bis kurz zylindrisch, mit langen Rubeuwurzeln: Epidermis matt. graugriin. (9-) 11 (-14) senkrechte Rippen. Areolen oval, mit 9(-11) braunen Randstacheln; 1 pech-schwarzer "S"-foermiger Mittelstachel. Blüten orange bis hell-ockerfarben mit weissem Schlund.; Narbe lichtgruen. Frucht eifoermig, dunkel braunviolett. Samen kugelig, matt, schwarzgraubraun. - Heimat: Argentinien, Prov. Salta, etwa 5000 m ueber See. *)*

*) De eerste nomenclatuurregels, meer dan 30jaar geleden, waren in het Latijn gesteld. De officieele tekst der thans internationaal geldende nomenclatureregels is in het Frans.

A. V. F r i c bracht van zijn reis 1928/'29, die hem ook door het Andes-gebied van Noord-Argentinië voerde, naast andere nieuwe Cactussoorten, talrijke lobvioide Echinopsidae mede, die na dien niet meer ingevoerd werden. Na ruim negenjarige observering onder onze Europeesche cultuuromstandigheden kunnen enkele van deze soorten thans definitief beschreven worden.

Andenea Kuehnrichii, of zooals F r i c haar eerst noemde, *Lobivia Cincero*, respectievelijk *Lobivia Kuehnrichii*, heeft in cultuur gedurende twee generaties de constantheid van haar typische soortkenmerken getoond. De variatie van deze soort is zeer gering; een verschijnsel, dat onder de soorten van deze verwandte groep zelden voorkomt. Onjuiste auteurs-eerzucht en handelsgeest waren de drijfveeren van talrijke zoogenaamde „soorten”. Op deze plaats zal niet verder op dit netelige onderwerp worden ingegaan. Ook over de vraag of de geslachtsnaam *Andenea*, *Lobivia*, *Echinopsis* of een andere te prefereren is, zal hier niet geredetwist worden.

De origineele planten van onze soort vertoonden op een 6-15 cm langen onderaardschen penwortel, een kogelig soms kortcylindervormig tot breed-kegelvormig lichaam, van 2-4 cm doorsnede, dof bruinachtige-grijsgroene epidermis en loodrecht doorlopende ribben. De epidermis was vrijwel zonder uitzondering tot aan den schedel verkurkt; ook de bedoorning was vrijwel onherkenbaar beschadigd en als uitgerafeld en afgeslepen. Waarschijnlijk werden al deze verschijnselen veroorzaakt door de schurende werking van op de groeiplaatsen voorkomende zandstormen. Meerkoppige exemplaren kwamen slechts bij hooge uitzondering voor; een beschadiging van den vroegeren schedel was dan steeds te constateeren.

De volgende beschrijving is gemaakt naar geente, hard gecultiveerde planten.

Lichaam enkel, vrijwillig nimmer spruiten vormend, ei- tot cilindervormig met een doorsnede van 25-55 mm en tot 230 mm hoog; de schedel iets ingezonken, kaal tot op de weinige wol der jonge areolen na, wier doorns er boven uitsteken. Het inwendige van het

tuurvoorschriften (Congres in Cambridge 1930) werd, om algemeen internationaal begrijpelijk te zijn, ook in het Engelsch, Fransch en Duitsch uitgegeven. Om onze beschrijvingen eveneens algemeen internationaal begrijpelijk te maken, gebruiken wij op formeele gronden dezelfde drie levende talen. Wij verwerpen de overtollige diagnose in de doode Latijnsche taal; in de plaats daarvan geven wij steeds minstens een goede afbeelding van den vorm der plant, als zijnde de beste algemeene internationale beschrijving.

Fric & Krzg.

lichaam hardvleezig; centrale as relatief groot; doorsnede ongeveer gelijk aan de helft van de middellijn van het plantenlichaam; met sterke opeenhooping van cellulose en verhouting. Epidermis flu-

Andenea Kuehnrictii F. et K. 1.75 nat. grootte.
Foto K. Kreuzinger.

welig-mat grijsgroen, violet-bruin gebronsd. Tusschen de ribben een draadfijne, donkere, zachtglanzende naad, die verticaal recht (of nauwelijks gebogen) tot aan de basis van het lichaam doorloopt.

Normaal telt men 11 ribben; dikwijls zijn 12-13 ribben aanwezig; bij uitzondering komen ook 9, 10 of 14 ribben aan uitgegroeide exemplaren voor. (Zaailingen vormen meestal langen tijd 6-8 ribben; bij de bedoorning mankeert de centrale doorn: jeugdvorm. Bij jonge zaailingen is ook het zeer langgerekte hypocotyl – ca. 12 mm lang en 2-3 mm dik – opmerkelijk). Ribben aan het lichaam meest recht, zelden iets gedraaid, naar onderen loopend; dicht bij den schedel van gelijkzijdig driehoekige doorsnede, naar de basis echter geleidelijk vervlakkend. Hoogstens tot 11 mm breed en 4 mm hoog. Ribkanten een weinig afgerond, doorlopend, echter boven elk areool schijnbaar naar binnen gebogen, daar de bovenste areolkant in de rib verzonken is. Daardoor staat de vlakke kant van ieder enkel areool ongeveer in een halve rechte hoek (45 gr) op den ribbenkant. Areolen 3-7 mm van elkaar verwijderd, ovaal, 1.5-2.5 mm lang en 1-2 mm breed: jong met lichtgrijze korte wol, later vrijwel geheel kaal. Randdoorns in totaal 9 (– 13), middelpuntvliedend tegen den plantenomtrek aanliggend of ook dicht tegen de flanken der ribben aangedrukt; en wel een groep van 3(-5) doorns vrijwel parallel naar onderen wijzend, gebogen tegen den ribbenkant aanliggend, 3-4 mm lang, donkerbruin met ui-vormig verdikte basis; verder telkens twee doornengroepen links en rechts terzijde uit het areool met elk 3(-4) glasachtig roodbruine, naar onderen concaaf gebogen 3-6 mm lange doornen; daarbij is het bovenste paar het langst. 1 priemachtige, glanzend pikzwarte *S-vormige* middendoorn van 5-10 mm lengte, 0.6 mm dikte en met sterk ui-vormig verdikte basis. Deze middendoorn ontspringt loodrecht op de areoolvlakte, om onmiddellijk scherp naar onderen af te buigen; de spits van den doorn is weer licht naar boven gebogen, zonder echter ooit een haak te vormen.

Deze zwarte *S-vormige* middendoorn is het meest opvallende kenteeken van de *Andenea Kuehnrchii*; tot dusver werd bij geen andere Cactussoort iets dergelijks opgemerkt. Enkele exemplaren vertoonen iets van het type afwijkende, algemeen lichtere doornkleuren: licht vosbruinroode tot honinggele randdoorns en zwart bruinen tot bruinen middendoorn. Deze eigenschap heeft echter niet bewezen erfelijk te zijn.

De bloemen verschijnen terzijde van het lichaam uit den bovenkant der oude areolen, tegen einde Mei. De knoppen zijn met dicht witgrijs vilt bedekt. Vruchtbeginsel bruingroen (8 mm doorsnede) overgaande in de dofgroene buis (30 mm lang). Schubben op het

vruchtbeginsel en de buis klein, olijfgroen met korte violet-grijze wol in de oksels.

Buitenste bloembladen smal-spatelvormig met licht olijfgroene middenstreep, donkerder spits en koperroode zoomen. Binnenste bloembladen smal, parallel gezoomd, met afgeknot einde, vlak uitgespreid of aan de kanten naar onderen opgerold; na het ontplooiën oranje tot koperrood, op den tweeden dag meer licht-oker met licht-koperkleurige randen. Hymeno (20 mm doorsnede) wit; keel zijde-glanzend wit. De meeldraden zijn in drie groepen in de buis geplant. Zij hebben alle witte helmraden en chroom-gele helmknoppen. De meeldraden van groep I volkomen tot aan het hymeno met den buiswand vergroeid, dan vrij (9-10 mm) in een lossen krans (ring) het hymeno omvattend. De IIe groep van den bodem van de buis tot op ongeveer 11 mm hoogte met den buiswand vergroeid, daarna vrij. De IIIe groep ringvormig aan den buiswand 2 X mm boven den bodem gehecht, van daar af vrij en den stamper nauw omsluitend. De meeldraden van de IIe groep omsluiten eveneens, hoewel veel lossen, den stamper. Het hymeno, de helmknopjes van de IIe en IIIe meeldradengroep en de stempel liggen ongeveer op gelijke hoogte in een vlak. Stamper (21 mm lang en 1.2 mm dik) aan de basis geelachtig lichtgroen, daarna lichter en boven onder den stempel licht bruinachtig geschaduw. Stempel lichtgroen, trechtvormig geopend met 9-13 lipjes (6 mm lang).

Totale grootte der geopende bloem: 35 mm lang, 55-60 mm doorsnede. De alleenstaande bloem is op heete dagen en in volle zon slechts een dag, bij koeler, bewolkt weer 2-3 dagen geopend. Zij opent zich in de zon in den voormiddag radvormig, om zich 's middags weer te sluiten.

Vrucht is na ongeveer 2 maanden rijp en scheurt dan overlangs open (meridiaal) : een eenigszins glanzende zwart-bruin-violette eivormige bes (18-25 mm lang en 15-20 mm doorsnede) met kleine 1 mm lange puntig-driehoekige schubjes, ongeveer 6 mm van elkaar en met zeer weinig grijsbruine wol in de okseltjes. Vruchtvleesch halfdroog, wit. Zaden rondachtig kogelvormig, 1-1.2 mm in doorsnede met 0.7 mm grooten concaven navel; zaadhuidoppervlakte diepmat en zwart-grijs-bruin; rond om den navel matglanzend bruin.

Vindplaats: Argentinië, provincie Salta. Volgens verklaring van een Indianenmeisje, dat uitgezonden werd, om de als geneeskrachtig bekende plant „Cardencito del Christo” (een Rebutia- soort) te

verzamelen en in plaats daarvan de *Andenea Kuehnrichii* medebracht, groeit deze op de „Cerro Cincero” (Klokkenberg). Waar deze berg nauwkeurig ligt is *F r i c* niet bekend. Het meisje ging echter van de standplaats Estancia del Toro in Westelijke richting en had voor de heen- en terugreis 4 dagen nodig.

Dadelijk bij de invoering noemde *F r i c* de plant voorloopig *Lobivia Cincero*. (Vergelijk daarvoor: Expeditielijst „Neue Kakteen aus Suedamerikanischen Hochgebirgen-Samenernte der botanischen Expedition 1928/29” von A. V. *F r i c* und *F r i e d r. A d. H a a g e* jr. vom April/Mai 1929, nr. 33; bezw. nr. 2033). In het jaar 1930 volgde de definitieve benaming naar den cactusliehebber Overste P. M. *K u e h n r i c h*, te Buch am Ammersee, Beieren. (Vgl.: *Mel- lers deutsche Gartnerzeitung* 45. Jg. Teft 4; 1930 p. 44; Erfurt). De soort werd voor het eerst door planten onder den naam „*Lob. Cincero Fric*” verspreid. Hoewel toen niemand wist hoe de plant er uit zag, daar noch een foto, noch een beschrijving gepubliceerd was, of waar de vindplaats was, werden toch direct importen van *Lobivia Kuehnrichii* door andere importeurs (o.a. Stuemmer) aangeboden, die met de echte *Kuehnrichii* natuurlijk niets te maken hadden. Later eerst gaf *F r i c* in het (intusschen weer verdwenen) *Bruenner Cactustijdschrift* een korte kernachtige beschrijving, waarvan de woordelijke vertaling hier volgt:

„Er blijft nog *Lob. Kuehnrichii Fric* sp.n. te vermelden, welke zich door een korten, tot een S gebogen centralen doorn onderscheidt, met fluweelig glanzende oranje bloemen en groote bloeiwilligheid, van een hoogte van meer dan 5000 meter.” (Vgl. daarvoor: *Kaktusar*, 2 Jg. Heft 8: 1931. p. 83; Bruenn).

Ten slotte nog enkele cultuuropmmerkingen. Zooals alle penwortelige *Lobivioideae* uit het hoogere Andesgebied geeft ook de *And. Kuehnrichii* als wortelechte origineele plant voor de cultuur in onze Middel-europesche kassen moeilijkheden; de poging, spruiten te bewortelen, mislukt meestal; ontstaat er een begin van penwortels, dan zijn deze voor vocht op den verkeerden tijd uiterst gevoelig. Bovendien laat de bedooring van wortelecht gekweekte planten veel te wenschen over, zoodat het enten op goede onderstammen, als lage *Pipthantocereen* of *Harrisia Jusbertii*, aan te bevelen is. De met het doel van vermeerdering gesneden planten geven slechts langzaam en spaarzaam enkele spruiten. *And. Kuehnrichii* is ook tot op heden in de verzamelingen een zeldzame kostbaarheid gebleven.

Geent groeien de planten zeer langzaam (van alle mij bekende Lobvioideae het langzaamst) , maar buitengewoon mooi bedoornd. Zij bloeit dan vast ieder jaar. De lichter bedoornde vormen groeien belangrijk sneller en gewilliger, dan het donkere type. *And. Kuehnrichii* is in het voorjaar - en ook in den zomer na lange regenperioden - gevoelig voor felle zonbestraling; in ieder geval gevoeliger dan andere hooggebergtesoorten en gevoeliger dan de groengrijze epidermis zou doen vermoeden.

Vert.: A. F. H. BUINING, Leusden.

Dr. M. VAN MARUM.

(+ 1837-1937.)

Het zal op den tweeden Kerstdag een eeuw geleden zijn, dat Dr. M a r t i n u s v a n M a r u m te Haarlem overleed. Hij genoot algemeene bekendheid als groot natuurkundige, vooral door zijn onderzoekingen op het gebied der electriciteit. Tevens was hij een groot plantenliefhebber, de succulenten hadden zijn bijzondere belangstelling - wij verwijzen in dit opzicht naar het uitgebreide artikel in het April- en Meinummer. Gaarne citeeren wij hier nog enkele waardevolle woorden van den V o r s t van S a l m - D y c k, waarmede deze van V a n M a r u m getuigde: „*Deze onderscheiden geleerde, bezitter van een zeer schoone en zeer talrijke collectie planten, heeft eveneens een bijzondere voorliefde voor het geslacht Aloe. Ik dank hem niet alleen een groot aantal zeldzame planten, maar ook waardevolle inlichtingen over moeilijke kwesties. Zijn ijver voor deze studie deed hem besluiten een bezoek aan Dyck te brengen om mijn verzameling te bezien, hij was het die mij oorspronkelijk het idee gaf dezen catalogus (Cat. rais, 1817) uit te geven.....*”

Hieruit blijkt ons wel duidelijk de groote beteekenis van V a n M a r u m als ijverig liefhebber en groot kenner. Wij hebben dit ook reeds in bovengenoemd artikel aangetoond en hem in de succulenten-geschiedenis opnieuw de plaats gegeven, welke hem uit erkentelijkheid voor zijn verdiensten toekomt.

Als aanvulling dient nog vermeld, dat de plantencatalogus, die V a n M a r u m, van zijn verzameling, in 1810 heeft laten drukken, in de bibliotheek der L. H. te Wageningen is teruggevonden. Dr. L o r e n t z, bibliothecaris van Teyler's Bibliotheek te Haarlem, was

zoo vriendelijk mij van sommige interessante gedeelten fotografische copieën te zenden. Mogelijk komen wij daarop bij gelegenheid nog wel eens terug.

A. J. A. UITEWAAL

BEHANDELING VAN ONZE MESEMS.

December.

Voor bijna al onze Mesems is een tijd van stilstand in den groei aangebroken, die we hun winterrusttijd kunnen noemen, daar verschillende soorten ook in den zomer een periode van rust moeten doormaken. Enkele geslachten, zooals *Gibbaeum* en *Rimaria*, die we in verband met hun wintergroei en de daarop volgende bloei zoo mogelijk iets warmer geplaatst hebben dan de overige Mesems, geven we zoo nu en dan een weinig lauw water, daarbij zorg dragende de plantenlichamen niet nat te maken. *Argyroderma*'s behandelen we op dezelfde wijze, daar we deze planten niet sterk mogen laten rimpelen of inschrompelen. Mesemzaailingen van dit jaar moeten we ook niet geheel droog houden. Het beste is de aarde, waarin deze plantjes staan eenmaal in de twee of drie weken flink wat lauw water te laten opzuigen. Het water mag niet hooger komen, dan ongeveer een derde van de zaaipan. We moeten er om denken, dat warm water vlugger opzuigt dan koud. Om te onderzoeken of het water niet te hoog stijgt, gebruiken we een dun stokje. Onze oude planten staan droog en koel en krijgen zooveel mogelijk frissche lucht, waarbij we echter niet vergeten mogen, dat „vochtige” koude lucht altijd schadelijk is.

Vele Lithopsoorten vertoonen reeds hun nieuwe bladparen. Evenals *Dinteranthus* en *Lapidaria* worden deze planten tot Maart geheel droog gehouden; sterk schrompelen hindert niets, Verder staan ook *Titanopsis*, *Pleiospilos*, *Cylindrophyllum* en *Stomatium* volkomen droog. *Titanopsis* moet in de wintermaanden zoo licht mogelijk geplaatst worden: bij gebrek aan licht vertoonen deze planten neiging tot doorgroeien.

Ook in deze maand verzuimen we niet te letten op ongedierte, zoowel op de planten als in den grond. Wortelluis kan in den winter welig tieren, hetgeen misschien verband houdt met de droogte van de aarde. Ik zeg „misschien”, omdat ik bij ervaring weet, dat in den zomer wortelluis zich niets aantrekt van een natte aardkluit.

Dit is in tegenstelling met de meening van anderen, die zeggen, dat wortelluis zich bij voorkeur in drogen grond ophoudt. Ook leest men vaak, dat roode spin niet voorkomt in een vochtige atmosfeer; doch dit zijn verhaaltjes, die de een den ander naschrijft. Roode spin trekt zich evenmin iets aan van vochtige of gespannen lucht. Planten, die wortelluis hebben, worden uit den pot genomen, de wortels kunnen dan schoongemaakt worden met een penseel of uitgewassen worden in warm water. In het laatste geval laat men de wortels goed drogen en zet men de planten tot Februari of Maart in zand, waarna ze, na eerst nog eens goed nagekeken te zijn, in het gewone grondmengsel geplaatst worden. Planten waarbij men wortelluis heeft aangetroffen moeten niet bij de andere worden gezet, omdat deze dan veel kans loopen eveneens te worden besmet.

Wanneer we in den winter het opengaan van vergevorderde bloemknoppen willen bevorderen, kunnen we dat doen door een elektrische lamp met helder glas van een sterkte van 200 Watt gedurende eenige minuten op korten afstand van de bloemknoppen te houden. Het licht of de daarbij optredende warmte of beiden kunnen het opengaan van de bloem tengevolge hebben. Een der leden van Succulenta past deze methode ook toe als hij 's avonds foto's wil maken van bloemen, die zich des avonds sluiten, doch onder den invloed van het kunstlicht weer opengaan.

Hiermede neem ik afscheid van die leden, die de behandeling van onze Mesems van maand tot maand hebben gevolgd. In drie jaren tijd heb ik gelegenheid gehad, alles te vertellen, wat ik over de Mesemcultuur te zeggen had. Mocht een der Mesemvrienden mij nog vragen willen stellen, dan ben ik tot het beantwoorden steeds gaarne bereid.

F. SWUSTE.

HET LEEKENHOEKJE.

Correspondentie, op deze rubriek betrekking hebbende, te zenden 1C h r. d e R i n g h, Nieuweg 73, Hilversum.

De maand December is nu juist niet de maand, die ons veel plezier doet beleven van onze planten in tegendeel zij baart ons veel zorgen. Niet alleen, omdat de planten zoo weinig van het daglicht genieten, maar de angst, dat de verwarming haar plicht ver-

zaakt, maakt, vooral voor kasbezitters, de maand December tot de minst aangename maand. Gelukkig, dat nog eenige feestdagen een vroolijke sfeer scheppen en het einde der maand weer teekenen van nieuw leven geeft, althans worden de dagen weer langer.

De lange avonden leenen zich er goed voor de succulentenlectuur eens door te zien, allicht komt U nog iets onder het oog, dat reeds uit Uw geheugen was verdwenen.

Hooge temperatuur zet de planten aan tot groei, wacht U daarvoor, vooral met deze korte dagen, de planten krijgen zoo'n eigenaardigen vorm.

Wij sluiten hierbij het jaar 1937 weer af in de hoop, dat in het jaar 1938 het aantal leden sterk mag toenemen. Indien de winteravonden U te lang vallen gaat U dan eens bij U bekende verzamelaars, met-leden, op visite, misschien hebt U succes.

AEONIUM TABULAEFORME.

Dit is stellig wel de meest merkwaardige van alle Canarische Sempervivums, gekenmerkt door de volmaakt platte rozetten, die uit meer dan 100 bladeren bestaan. Deze zijn spatelvormig en aan den rand voorzien van witte haartjes, zoogenaamd gewimperd.

Met een gewone driedeelige, dichtklapbare zakloupe zijn dergelijke bijzonderheden goed te zien en het gebruik van dit kleine nuttige instrument kunnen we elken liefhebber ten zeerste aanbevelen. De vergrooting bedraagt niet meer dan 6 of hoogstens 8 X, doch daardoor komen vaak details aan het licht, die anders volkomen verborgen blijven.

Aeonium tabulaeforme hoort thuis op het eiland Teneriffa. Hier is ze plaatselijk zeer algemeen aan de noordzijde van het eiland, waar ze de rotsen bekleedt met haar geelachtig-groene bladrozetten. Een enkele maal groeit ze ook op de daken der huizen. Ze schijnt al vroeg de aandacht der plantenliefhebbers te hebben getrokken, want de oudste beschrijving, die we van deze plant bezitten, dateert van 1696, terwijl ze drie jaar later vermeld wordt uit de tuinen van Hampton Court, ten W. van Londen.

Bij de meesten onzer lezers is ze geen onbekende. Een nadere beschrijving behoeven we dus eigenlijk niet te geven, daar de soort zoo karakteristiek is, dat zij slechts heel zelden onder een verkeerden naam in de verzameling zal voorkomen. Uit het rozet groeit na 2

of 3 jaar een rijkvertakte bloeistengel van ongeveer 1/2 meter, beladen met helder zwavelgele bloemen. Deze geven ook door zelfbestuiving zaad, iets wat slechts bij weinig soorten uit de Sempervumgroep het geval is, zoodat men den uitgebloeiden stengel niet moet wegsnijden, doch wachten tot de zaaddoosjes rijp zijn.

Het percentage kiemkrachtige zaden schijnt intusschen niet zoo heel hoog te zijn en daarmede wordt alweer de algemeene regel bevestigd, dat kruisbestuiving in de natuur betere zaden oplevert.

Aeonium tabulaeforme (Haw.) Webh. et Berth.

(Cliche W. L. en J. Brusse N.V., Rotterdam).

Waarop de bloemen trouwens zijn ingericht. Over de kweekwijze van *Aeonium tabulaeforme* kunnen we verder kort zijn. Volle zon verdragen ze slecht, wat ook blijkt uit hun natuurlijke standplaats aan de noordzijde van het rotseiland. En bij kamercultuur moet men oppassen, dat er geen water tusschen de rozet komt, want dan rotten deze plekken gemakkelijk weg en gaan de planten ten gronde of ze krijgen kale plekken en verliezen daarmee hun grootste attractie. Voor de kamer zijn alle *Aeoniums* geschikt. In een verwarmd vertrek kan men ze ook des winters matig vochtig houden.

D E POEDERKWAST.

(*Haemanthus albiflos* J a c q.)

Het doet ons buitengewoon veel genoegen, dat wij in het laatste nummer van dezen jaargang een zoo mooie afbeelding van de Poederkwast kunnen geven.

De bloeitijd van dit interessante succulente bolgewas toch valt ook juist in de laatste maanden van het jaar.

De wetenschappelijke benaming van de Poederkwast (*Haemanthus albiflos*) heeft eigenlijk iets tegenstrijdigs. De geslachtsnaam *Haemanthus* is afgeleid van het Grieksche *haima* = bloed, en *anthos* = bloem, vandaar. dat men de vertegenwoordigsters van dit geslacht ook wel „bloedbloem” noemt, wegens de kleur der bloe-

Haemanthus albiflos Jacq.

(Foto Immink. Cliche N.V. Brusse, Rotterdam.)

men van de meeste soorten. De soortnaam *albiflos* beteekent „uitbloemig”, zoodat de plant in kwestie dan de „witbloemige bloedbloem” zou moeten heeten. Deze naam is niet mooi enook niet karakteristiek, wel echter de benaming „poederkwast” welke wij daarom liever gebruiken.

Het geslacht *Haemanthus* behoort tot de familie der Amaryllida-

ceae en is naverwant aan het overbekende geslacht *Clivia*. Het omvat ongeveer 60 soorten, welke in Zuid- en tropisch Afrika thuis behooren. *Haemanthus albiflos* komt voornamelijk uit Zuid-Afrika en werd voor het eerst beschreven door J o s e p h F r a n z v o n Jacquin, geb. 1766 (als zoon van Nicolaas Joseph von J a c q u i n die in 1727 te Leiden werd geboren) en als professor in de botanie te Weenen is gestorven in 1839.

Haemanthus albiflos Jacq. heeft een eigenaardig gevormden, samengedrukten bol, welke uit tweezijdige, vleezige, dikke schubben bestaat. De 2 - 11 bladeren zijn dikvleezig, 15 - 20 cm. lang en half zoo breed, diepgroen van kleur, aan de bovenzijde glad, doch langs den rand fijn gewimperd. In den nazomer ontwikkelt zich tusschen de bladeren, welke ook 's winters aan de plant blijven, een tamelijk lange, krachtige afwaarts gerichte bloemstengel.

Aan het uiteinde ontwikkelt zich de bloeiwijze, welke uit dicht bij elkaar staande witte bloempjes bestaat, waarvan de witte meeldraden mooie gele helmknoppen dragen. Deze bloeiwijze gelijkt veel op een poederkwast, en karakteriseert den naam der plant zeer goed.

Hoewel *Haemanthus albiflos*, zooals wij reeds opmerkten, een bolgewas is, en geen uitgesproken succulente groeiwijze heeft, willen wij ze toch gaarne tot onze succulenten rekenen, te meer omdat zij zich, wat haar behandeling betreft, daarbij geheel aansluit. „Sie gehört im trockene Sukkulentenhause” (Parey's Blumengartnerei).

De behandeling van de Poederkwast is zeer eenvoudig: de plant groeit in haast elk grondmengsel, verlangt echter een tamelijk wijden pot. 's Zomers kan men ze veel water geven, doch liefst geen felle zon, 's winters behoeft ze weinig water en kan dan nagenoeg donker staan. Voor kamers op het noorden is het een zeer dankbare kamerplant, welke, in een fantasiepot gezet, een mooie decoratie geeft, zooals op de mooie foto uit het interessante boekje „Kamerplanten” door J. M. v a n d e n H o u t e n (Uitg. W. L. & J. Brusse N.V. te Rotterdam) duidelijk uitkomt.

De vermeerdering geschiedt gemakkelijk door deeling van oude planten of door het afnemen van jonge klisters. Bij kunstmatige bestuiving worden ook roode besvruchten gevormd, welke een sieraad voor de plant zijn en waaruit vermeerdering door zaad mogelijk is.

Behalve den type-vorm kennen wij ook nog *Haemanthus albiflos* var. *pubescens* Bak. met aan de bovenzijde behaarde bladeren.

G. D. D.

CRASSULA QUADRANGULARIS.

Een succulent in 't kwadraat.

Verschillende Crassula- en Mesembryanthemumsoorten hebben in groeiwijze veel overeenkomst met elkaar. En evenals men bij de Mesembryanthemums struikvormige-, halvesucculente- en hoogsucculentevormen aantreft, evenzoo is dit bij de Crassula's het geval.

Crassula quadrangularis Schönl.

(Cliché Bosch & Keuning N.V., Baarn).

Het zijn vooral laatstgenoemde vormen, welke de grootste belangstelling der succulentenliefhebbers hebben. Ja, wij kunnen eigenlijk zeggen, dat de voorliefde van den echten succulentenvriend voor succulente vormen recht evenredig is met den graad van succulent

zijn. Wij herinneren slechts aan de „bloeiende steentjes” onder de Mesembryanthemums, welke de laatste jaren zoo bij uitstek populair werden.

Ook sommige hoog-succulente *Crassula*'s staan in het middelpunt der belangstelling. Zoo bv. *Crassula Alstonii*, *Cr. columnaris*, *Cr. deceptrix*, *Cr. mesembrianthemopsis*, enz.

De hier afgebeelde *Crassula quadrangularis* Schönl. (waarvan het cliché ons bereidwillig door de Uitg.-Mij. B o s c h e n K e u n i n g N.V. te Baarn werd beschikbaar gesteld), behoort eveneens tot de hoogsucculente Crassulavormen. Ja, de graad van het succulent zijn is bij deze interessante plant wel tot het hoogste opgevoerd. Op haar natuurlijke groeiplaatsen, in den Karroo, vormt dit plantje een vierkant, vaak bijna kubusachtig zuiltje, aan den top waarvan de kleine witte bloempjes verschijnen.

Dergelijke hoog-succulente vormen zijn niet zoo moeilijk te kweken als men vroeger wel meende. Hoofdzaak is een zoo zonnig mogelijke standplaats, dus in kas of bak vlak tegen het glas. Verder 's zomers matig vocht en veel frissche lucht, 's winters vooral geen hooge temperatuur en ook geen vochtige atmosfeer, terwijl dan zoo goed als geen water mag worden gegeven,

G. D. D.

KERSTGEDACHTE.

Wij kunnen het niet nalaten telken jare op den stillen Kerstmorgen een poosje bij onze succulenten te vertoeven. Zij staan in haar winterrust en zij ademen Vrede. Zij pronken niet meer door haar heerlijke bloemen als in den zomer. Zij vertoonen geen knoppen als troostvol hopen op een blijde toekomst.

En toch, ondanks dat, schijnen zij ons anders, heerlijker, dierbaarder, dan al de andere dagen des jaars. Zij ademen vreugde en vrede! Vreugde, genietbare, reine vreugde, want houdt de liefhebberij in het algemeen, en de succulentenliefhebberij in het bijzonder, niet van andere, minder edele genietingen terug? En maken onze gedoornde vrienden ons, zelfs op rijperen leeftijd, niet ontvanke-lijk als een kind in zijn reine kindervreugde?

Maar ook vrede! Zie ze daar naast elkaar staan, in al haar verscheidenheid van kleur en vorm en afkomst. De wollige *Mammillaria Bocasana*, de goudgeel bedoornde *Echinocactus Grusonii*, en de wit bestippelde *E. myriostigma* uit Mexico, de gemarmerde *Cereus Spegazzinii* uit Californie en de veelkoppige *Echinopsis multiplex* uit Zuid-Brazilië, de witbepoederde *Cotyledons* van De Kaap, de hoogsucculente *Mesembryanthemums* uit den Karroo, de cactus-

achtige *Euphorbia's* uit Zuid-Afrika en de interessante *Sempervivums* van de Europeesche hooggebergten, staan broederlijk naast elkaar.

Zoo reiken in onze succulentverzamelingen, ondanks de tweedracht der menschheid, Amerika, Afrika en Europa, de oude en nieuwe wereld, elkaar de hand.

Dat is voor ons, succulenten-liefhebbers, het schoone symbool van de ware Kerstfeestvrede en -vreugde.

G. D. D.

BOEKBESPREKING.

Herwig's Practische Tuin-Encyclopedic. Uitgave Van Loghum Slaterus' Uitg. Mij. N.V., Arnhem. Afl. 1.

Het doet ons groot genoeg de eerste aflevering van deze Tuin-Encyclopedic te kunnen aankondigen, want een zoodanig handboek bestond nog niet in de nieuwere Nederlandsche tuinbouw literatuur. En hieraan bestaat zeker behoefte. Zoovaaik toch komt de amateur-tuinier een plantennaam onder de oogen, welke hij zoo direct niet thuis kan brengen. En niet iedereen heeft een botanisch woordenboek bij de hand om direct iets te kunnen opzoeken.

Welnu, daarvoor zal Herwig's Practische Tuin-Encyclopedic uitkomst brengen!

Naar de eerste aflevering te oordeelen zal het werkelijk een practisch woordenboek worden, waarin niet alleen de meest voorkomende plantennamen, doch verder ook alles wat tot den tuinbouw in eenige betrekking staat, vrij uitvoerig is vermeld.

De eerste aflevering (72 blz. in 2 kolommen gedrukt met duidelijke lettertype) loopt van Aagtappel tot Aristolochia. Gebruikelijke volksnamen en synoniemen worden met verwijzing naar het grondwoord opgenomen, terwijl talrijke foto's en teekeningen den tekst versieren.

De bedoeling is, dat het werk in twaalf afleveringen compleet zal zijn. De prijs (f 0.85 per afl.) is voor zoo'n uitgave uiterst billijk. Wij wenschen deze encyclopedic dan ook in veler bezit, overtuigd als wij zijn, dat zoowel liefhebbers als vakmensen er een volledige, nauwkeurige en alleszins betrouwbare vraagbaak in zullen vinden.

G. D. D.

INHOUD: Adenea Kuehnrichii Fric & Krzg. sp.n. — Dr. M. van Marum. + — Behandeling van onze Mesems. — Het Leekenhoekje. — Aeonium tabulaeforme. — De poederkwast. — Crassulae quadrangularis. — Kerstgedachte. — Boekbespreking.
